

Brandveiligheid aan boord

Brand aan boord, je moet er niet aan denken! Of toch wel? Neem maatregelen om brand te voorkomen. Juist op schepen is brandpreventie belangrijk. Op het water is hulp van buitenaf immers niet altijd snel ter plaatse en een grote brand is dikwijls catastrofaal. Wat kun je doen om brand te voorkomen en als het dan toch gebeurt, hoe kun je je overlevingskansen te vergroten?

Een brand aan boord begint klein, maar zal zich snel uitbreiden en is dan moeilijk te bestrijden.

Drie O's vergroten de kans op brand:

- onwetendheid;
- onverschilligheid;
- onvoorzichtigheid.

Verkeerd gebruik van gasflessen, onjuist aangelegde elektriciteit en onveilig barbecueën blijken veelvoorkomende oorzaken. Brand op een boot is extra gevaarlijk omdat vluchten vaak niet eenvoudig is. Met de tips uit deze brochure kan je je goed voorbereiden op een brandveilige vaartocht op de boot!

Voor een brand zijn drie factoren van invloed:

- brandstof;
- zuurstof;
- ontbrandingstemperatuur.

Door het wegnemen van één van deze factoren zal vuur doven.

Weet wat de risicoruimtes aan boord zijn: de machinekamer, de kombuis en de opslag van ontvlambare stoffen (verf, spuitbussen en dergelijke).

Brandpreventie

Een goede brandpreventie kan het risico aanmerkelijk verminderen. Zorg voor een regelmatig onderhoud van alle installaties en systemen. Raadpleeg hiervoor onder andere de brochures: Elektra aan boord en Gasveilig en Veiligheid aan boord. Zorg dat alles zeevast staat opgesteld.

Elektra aan boord (zie ook VDJS brochure)

- Controleer het elektrische systeem regelmatig op loshangende of beschadigde bekabeling.
- Houd accu's vrij van vonken of open vuur. Controleer de ventilatie van de accubak.
- Zorg dat alles goed en veilig is aangesloten. Gebruik veilige materialen en controleer dit regelmatig.
- Verbind geen draden of stekkerdozen aan elkaar. Zorg voor voldoende lengte van de kabels.

Gasveilig (zie ook VDJS brochure)

- Draai de gaskraan dicht als er niet wordt gekookt en sluit de brandstoftoevoer na het varen.
- Controleer de gasfles aansluiting nadat een nieuwe fles is aangekoppeld met zeepsop of lekspray.
- Controleer regelmatig de gasleidingen en -fles op lekkages. Vervang slangen tijdig, zie datum op de gasslang.
- Haal gasflessen van boord in de winter en sla ze op volgens de voorschriften.
- Plaats gasflessen in een goed geventileerde, bij voorkeur metalen gaskast of gasbus met voldoende uitzettingsruimte.

Tanken

- Controleer regelmatig de brandstofleidingen en -tank op lekkages.
- Gebruik bij het tanken van brandstof geen open vuur en voorkom vonkvorming, bijvoorbeeld in het bedieningspaneel of bij een aanspringende koelkast.

- Zet jerrycans met brandstof niet in het motorcompartiment, maar in aparte, geventileerde ruimte, bijvoorbeeld een bakskist. Bewaar daar ook verf en ontvettingsmiddelen.
- Houd de bilge schoon en vrij van olie of vet.

Werkzaamheden

- Gooi gebruikte poetsdoeken weg, laat ze niet slingeren. Of berg poetskatoen op in afgesloten blikken of potten om brand door broei te voorkomen.
- Houd na werkzaamheden, zoals lassen, altijd een nacontrole. Ook een bouwlamp kan brandgevaarlijk zijn.

Preventiemiddelen: melders en detectors

Rookmelders, koolmonoxidemelders en gasdetectors zijn niet verplicht aan boord, maar wel zeer aan te bevelen. Koolmonoxide is geur-, reuk- en smaakloos en komt vrij bij alle toestellen die gas verbranden zoals geiser, gaskachel en koelkast. Ook de rook die bij brand vrijkomt bevat, naast allerlei andere gevaarlijke stoffen, koolmonoxide.

Negentig procent van de slachtoffers bij een brand komt om het leven door verstikking. Plaats de rookmelders tegen het plafond in de kajuit, kombuis en de hutten. Hang koolmonoxidemelders juist op een lage plek (ademhoogte).

Weglekkend gas zal zich ophopen onder in het vaartuig. Een vonk is voldoende om de explosie te veroorzaken. De sensor van de gasdetector wordt onderin het vaartuig geplaatst, waardoor het apparaat zelf niet wordt blootgesteld aan stof, vocht of vuil. Plaats een gasdetector die geschikt is voor gebruik aan boord en geschikt voor het juiste soort gas. Vervang regelmatig de batterij.

Calamiteitenplan

Attendeer de opvarenden op:

- De veiligheidsmiddelen. Deze zijn weergegeven in de brochure 'Veiligheid aan boord' zoals brandblussers, maar ook reddingsmiddelen (reddingsvesten en reddingsvlot), noodsignalen, communicatieapparatuur en EHBO. Geef instructie als dat nodig is.
- De rookmelder, koolstofmonoxidemelder en de gasdetector.
- Brandgevaarlijke stoffen. Wijs de gasfles aan, de gas- en brandstofafsluiter. Vertel waar licht ontvlambare stoffen zijn.
- De taakverdeling. Opvarenden moeten weten wat ze moeten doen. Wie neemt de leiding, wie slaat alarm?
- De vluchtroutes. Weet waar ze zijn en/of je ook via luiken naar buiten kunt en of deze luiken een juiste diameter hebben.

Brandbestrijding

Bij brand worden verschillende soorten brand opgedeeld in brandklassen.

Brandklasse	Brandstof	Kenmerken	Voorbeelden	Blusstof	
 A	Vaste stoffen (niet smeltend)	Gloed en vlammen	Hout, Papier, Textiel, Polyester	Nat: Droog: Gas:	Water, Schuimblusser (ABC-poeder) Blusdeken, Poederblusser Aerosol blusser
 B	Vloeistoffen (en smeltende vaste stoffen)	Vlammen	Oplosmiddelen, Olie, Benzine, Verf	Nat: Droog: Gas:	Schuimblusser Poederblusser (ABC poeder/BC poeder) Kooldioxideblusser (CO ₂), Aerosol blusser
 C	Gassen	Vlammen	Propaan, Butaan, LPG	Nat: Droog: Gas:	- Poederblusser (ABC poeder/BC poeder) Kooldioxideblusser (CO ₂), Aerosol blusser
 D	Metalen	Gloed	Aluminium, Kalium, Lithium, Natrium	Nat: Droog: Gas:	- Poederblusser (D poeder/ABCD Poeder) -
 E	Elektrische branden	Vlammen en gloed	Elektrisch systeem	Nat: Droog: Gas:	- Poeder (ABC Poeder) Kooldioxideblusser (CO ₂), Aerosol blusser
 F	Oliën en vetten	Vlammen	Frituurvet Schroefas-lagervet	Nat: Droog: Gas:	- Vetblusser, Blusdeken -

Veel vaartuigen zijn voorzien van een poederblusser. Deze zijn voor veel verschillende brandklassen inzetbaar. Nadeel is wel dat ze veel schade aanrichten bij gebruik doordat ze veel schade aanrichten bij gebruik doordat ze metalen aantasten. Een klein geblust brandje geeft dan toch grote gevolgschade. Dit nadeel is bij aerosolblussers kleiner, maar daar staat een aanschafprijs tegenover. Zorgvuldige schippers laten alle blussers op tijd controleren bij een gecertificeerd keuringsbedrijf.

Waar moet een blusser zijn aangebracht?
Vaartuigen die onder CE zijn gebouwd hebben ISO EN 9094 gevolgd. Voor oudere vaartuigen geldt het advies dat er brandblussers zijn aangebracht bij de stuurstand, het kooktoestel, de motorruimte en in de buurt van de kooien. Zie www.varendoejesamen.nl

Als er dan toch brand ontstaat!

Alle voorzorgmaatregelen ten spijt, er gaat toch iets mis: Er ontstaat brand in of bij de boot. Raak niet in paniek, maar handel als volgt:

- Breng jezelf en anderen in veiligheid.
- Verwijder indien (nog) mogelijk gasflessen uit de directe omgeving van het vuur.
- Bel 1-1-2.
- Op het water en een noodsituatie? Maak gebruik van de noodoproep via de marifoon op het betreffende (blok)kanaal met de woorden 'Mayday, Mayday, Mayday' en/of meld het via de KNRM-Helpt-app.
- Meld de brand bij het havenkantoor of havenmeester.
- Probeer de brand alleen zelf te blussen zolang je zeker weet dat je zonder moeite en gevaar de boot kunt verlaten.

- Koel brandwonden direct minimaal tien minuten, bij voorkeur met zacht stromend lauw leidingwater. Als dit niet voorhanden is, is water uit een sloot, regenton of plas ook goed.
- Zorg voor een vrije aanvaar- en aanrijdroute voor de brandweer.
- Licht de bandweer bij aankomst in over eventuele slachtoffers en de aard en toedracht van de brand.
- Blijf in de buurt (maar wel op veilige afstand) om de brandweer eventueel nader te informeren.

Colofon

'Varen doe je Samen!' is een veiligheidscampagne met als doel het vergroten van veiligheid en het veiligheidsbewustzijn van beroeps- en recreatievaart op de Nederlandse vaarwegen. Verschillende partijen werken hiervoor samen, waaronder: Agentschap Telecom, ANWB, Koninklijke BLN-Schuttevaer, Havenbedrijf Amsterdam N.V., Havenbedrijf Rotterdam N.V., HISWA Vereniging, KNRM, Rijkswaterstaat, Netwerk Waterrecreatie, de Provincies, Reddingsbrigade Nederland, Sportvisserij Nederland, Stichting Waterrecreatie Nederland, Unie van Waterschappen, Watersportverbond.

Uitvoering

Waterrecreatie Nederland, Postbus 37111, 1030 AC Amsterdam
info@varendoejesamen.nl / www.varendoejesamen.nl
Internationale informatie vind je op: www.safeboating.eu

Vragen? Of nieuwsgierig naar andere aandachtspunten voor veiligheid op het water? Kijk op www.varendoejesamen.nl. De website van 'Varen doe je Samen!' werkt ook goed op een smartphone. Aan de inhoud van deze brochure zijn geen rechten te ontfemen. Kijk voor meer informatie www.varendoejesamen.nl/disclaimer

